

Єпархіальна стратегія
щодо захисту вразливих осіб
(дітей, молоді та вразливих дорослих)
від насильства в церковному середовищі

Париж – 2020

Єпархія святого Володимира Великого в Парижі
для українців-католиків у Франції, Бельгії, Нідерландах,
Люксембурзі та Швейцарії

Єпархіяльна стратегія щодо захисту вразливих осіб (дітей, молоді та вразливих дорослих) від насильства в церковному середовищі

Благословляю для Паризької єпархії *ad experimentum*
на час від 1 липня 2020 р. до 31 грудня 2021 р.
Париж, 25 червня 2020р.

св. Гліб, єп.

✠ Гліб Лончина
Апостольський адміністратор

Червень 2020 р.

«Розбитих серцем він ізціляє і перев'язує їх рани.»

(Псалом 147,3)

«Хто ж спокусить одне з оцих малих, що вірують, - краще було б такому, якщо б йому повішено на шию жорновий камінь та вкинено в море.»

(Марка 9,42)

«Але як хтось хотів би у вас бути великий, нехай буде вам слуга. І хто б хотів у вас бути перший, нехай стане вам за раба.»

(Маття 20,25-28)

«І спізнаєте правду, і правда визволить вас.»

(Йоана 8,32)

Зміст

I. ПРЕАМБУЛА	5
II. ВИЗНАЧЕННЯ І ФАКТИ	8
1 Гідність людської особи	8
2 Вразливі особи	8
A. Діти та підлітки	8
B. Дорослі з недугою чи інвалідністю	8
C. Інші дорослі в позиції залежності (духовної, матеріальної, адміністративної)	8
3 Відповідальні особи	9
4 Насильство	10
A. Фізичне	10
B. Статеве	10
C. Емоційне та психологічне	10
D. Фінансове та матеріальне	10
E. Недбалість, позбавлення необхідного, ненадання допомоги	10
F. Дискримінація	10
G. Хто може бути в ролях жертви та ката?	10
5 Ролі та обов'язки щодо захисту вразливих осіб	11
A. Єпархіальний єпископ чи апостольський адміністратор	11
B. Єпархіальна рада з захисту вразливих осіб	12
C. Єпархіальний референт із захисту вразливих осіб	12
D. Настоятель церковної спільноти (парох, адміністратор, капелан, настоятель чи настоятелька монастиря)	12
E. Інші відповідальні особи в єпархії (сотрудники, диякони, катехити, аніматори тощо)	12
F. Компетентні державні органи	13
III. ПРОФІЛАКТИКА НАСИЛЬСТВА	14
1 Як створити атмосферу безпеки в церковному середовищі?	14
A. Єрархічні стосунки в Церкві: панування чи служіння?	14
B. «Закриті» та «відкриті» церковні середовища	15
C. Ключова роль інформації та формації	15
D. Безпека як частина душпастирської та соціальної місії Церкви	16
2 Кадрова політика: безпечний відбір кандидатів	17
A. Аплікаційне досвід кандидата на служіння	17
B. Рекомендації від двох осіб	18
C. Аналіз попереднього досвіду праці з вразливими особами	19

D. Після початку служіння	19
3. Формація та інформація	20
A. Для відповідальних осіб	20
B. Для вразливих осіб, батьків та опікунів.....	21
IV. ІНСТРУКЦІЇ ЩОДО ПОВЕДІНКИ В КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЯХ	22
1. Загальні принципи поведінки з вразливими особами	22
A. Що треба робити	22
B. Чого не треба робити	23
C. Правила фізичного контакту з дітьми, підлітками та вразливими дорослими.....	24
2. Типові ситуації за участі вразливих осіб в церковному середовищі	26
A. Запланована подія на церковній території	26
B. Запланована подія поза межами церковної території.....	27
C. Незапланований чи спонтанний контакт із вразливими особами в церковному приміщенні	28
D. Таїнство Сповіді	29
E. Користування церковними комп'ютерами.....	29
3. Як діяти в критичній ситуації	30
A. Звинувачення, припущення, підозри	30
B. Вислухати – Зафіксувати – Повідомити	30
C. Правила конфіденційності	32
V. ДОДАТКИ	34
Додаток 1. Правила поведінки для дорослих у церковному середовищі	35
Додаток 2. Правила поведінки для дітей і молоді в церковному середовищі ..	36
Додаток 3. Табличка для церковних приміщень	37
VI. РЕСУРСИ ДЛЯ ПОСТІЙНОЇ ФОРМАЦІЇ	38
1. Ресурси Святого Престолу	38
A. Папська комісія щодо захисту неповнолітніх.....	38
B. <i>Motu proprio</i> « <i>Ви – світло світу</i> » (« <i>Vos estis lux mundi</i> », 2019).....	38
C. « <i>Ratio Fundamentalis</i> » (2016).....	38
2. Ресурси УГКЦ	39
A. «Основні положення щодо трактування випадків статевого зловживання відносно неповнолітніх з боку духовенства» (2019).....	39
B. Послання Синоду Єпископів УГКЦ 2019 року щодо захисту від різних видів насильства дітей, неповнолітніх і вразливих осіб	39

I. ПРЕАМБУЛА

«І приносили до нього дітей, щоб доторкнувся їх, але учні забороняли їм. Бачивши Ісус те, виявив незадоволення і сказав їм: Пустіть дітей приходити до мене, не бороніть їм: таких бо Царство Боже. Істинно кажу вам: Хто Царства Божого не прийме, як дитина, – не ввійде до нього. І обнявши їх, поклав на них руки і благословив їх.»¹

Ось як коментує цю євангельську сцену о. Ганс Цольнер, ТІ, доктор психології та богослов'я, голова Центру захисту дитини при Папському Григоріянському університеті: *«Якщо Христос засмутився, коли дітям забороняли приходити до нього, то що б він подумав про насильство над дітьми? А якби зловмисник був одним із його послідовників, католицьким священиком – наскільки важко Христос би це переживав? Більше того, якби Церква, заснована Сином Божим, проігнорувала такі надуживання, то можемо з певністю припустити, що він би палав праведним гнівом. Ісус батогом виганяв людей із храму тільки за те, що вони міняли гроші та продавали жертвних тварин. Що б він зробив, якби його любі діти зазнавали насильства у храмі? Чи залишив би він камінь на камені?»²*

Стратегія щодо захисту вразливих осіб у церковному середовищі – це один із кроків єпархії святого Володимира Великого на шляху наслідування Христа. Ця стратегія є інструментом для нашого зростання в євангельській любові та для захисту Богом даної гідності кожного члена нашої єпархії – а особливо тих, хто найбільше потребує нашої опіки та допомоги.

Криза останніх років у Римо-Католицькій Церкві зробила цю стратегію болучо актуальною. Сприймаємо цю кризу з надією, що Церква, зранена надуживаннями, соборно подолає гріхи та спокуси своїх членів; що безмежна Господня любов зцілить біль розбитих сердець – особливо там, де ці трагедії замовчувалися й покривалися. Подаючи приклад щирого покаяння, ефективної боротьби з надуживаннями, лагідності, уваги до страждання людської особи, Церква переконливо свідчить про Хрест і Воскресіння – основу нашої віри.

Насильство в церковному середовищі потрібно розглядати в тісному зв'язку з корпоративною культурою та стосунками влади всередині Церкви. Ми переконані, що культура секретності, непрозорості, привілейованості, безкарності, одноосібних рішень і штучних поділів становить живильне середовище для надуживань. Натомість Христос пропонує нам життєдайну культуру, яка виключає панування одних над іншими та авторитаризм: **«Не так має бути між вами»³!**

¹ Марка 10,13-16.

² Семінар для духовенства та мирян єпархії св. Володимира Великого в Парижі (січень 2019 р., Шевтонь).

³ Матея 20,25-28.

Ми прагнемо бути соборною Церквою: плекати колегіальність, спільну відповідальність духовенства та мирян, прозорість, взаємне слухання та братерство. У цій культурі соборності вбачаємо основу для профілактики надуживань, справедливого розслідування вчинених лиходійств і зцілення завданих ран.

Ми, члени єпархії св. Володимира Великого в Парижі, усвідомлюємо:

- що насильство – фізичне, статеве, емоційно-психологічне, матеріальне та інше – може траплятися в будь-якому середовищі (родинному, церковному, шкільному, спортивному, бізнесовому тощо);
- що кожна особа, яка є членом наших громад або відвідує їх, має право на безпечне середовище для духовної практики, навчання, праці чи дозвілля;
- що всі, хто наділений відповідальністю в церковному середовищі (священники, диякони, семінаристи, богопосвячені особи, катехити, аніматори, адміністративні працівники тощо), є відповідальними за безпеку дітей, молоді та вразливих дорослих, дотримання юридичних, канонічних і етичних норм;
- що захист вразливих осіб не є штучним додатком до нашого душпастирського служіння – він є невід’ємною частиною нашої місії і вимагає такого ж серйозного ставлення, як організація богослужінь чи катехизація.

Зобов’язуємося:

- систематично ставити в центр пріоритетів жертви насильства та їхні родини, надавати їм належну підтримку, молитися за зцілення завданих ран;
- співпрацювати з компетентними державними органами у кожній країні нашої присутності (Франції, Бельгії, Нідерландах, Люксембурзі та Швейцарії), аби забезпечити належне розслідування надуживань, підтримати жертви надуживань і притягти винних до відповідальності;
- ретельно виконувати відповідні правила, встановлені Святим Престолом і Синодом єпископів УГКЦ; співпрацювати з єпископськими конференціями країн нашої присутності;
- дбати про формацію нашого духовенства та мирян у дусі любові, відповідальності та прозорості;
- підтримувати єпархіального референта з захисту вразливих осіб у сповненні його місії.

Цією стратегією прагнемо:

- привернути увагу нашої єпархіальної спільноти до проблеми надуживань;
- створити клімат безпеки для дітей, молоді та вразливих дорослих у церковному середовищі;

- надати конкретні інструменти особам, що наділені відповідальністю в єпархії та на парафіях⁴;
- далі розвивати в єпархії дух християнської любові та взаємної поваги.

Єпархія святого Володимира Великого в Парижі розташована на території п'яти країн, кожна з яких має власне законодавство та власні норми щодо трактування проблеми насильства – як державні, так і церковні. Ця стратегія прагне покрити якомога ширшу сферу служіння Церкви. Проте вона не є вичерпною та не звільняє кожного з нас від відповідальності знати правила, що діють на території його служіння, та дотримуватися цих правил. Заохочуємо всіх відповідальних осіб нашої єпархії брати участь у формаціях, передбачених для них місцевими органами церковної чи державної влади.

Висловлюємо сердечну вдячність:

- О. д-ру Гансу Цольнеру, ТІ, який у січні 2019 року прочитав у Шевтонському монастирі серію лекцій про боротьбу зі статевими надуживаннями в Церкві. Для священників і мирянських лідерів єпархії блискучий семінар о. Цольнера став першим значним кроком до усвідомлення проблеми надуживань у церковному середовищі, потужним інтелектуальним і духовним стимулом.
- Єпархії Пресвятої Родини в Лондоні та зокрема п. Мирославі Матвіївській, яка щедро поділилася своїми напрацюваннями в сфері захисту вразливих осіб. Документ «Safeguarding Resource Pack (Safeguarding children, young people and vulnerable adults within the Eparchy)» став одним із основних джерел даної стратегії.

Перебуваючи в молитовній солідарності з жертвами надуживань і докладаючи всіх зусиль для захисту вразливих осіб, просимо в Бога благословення для цієї єпархіяльної стратегії – на Його славу та на добро людей.

---

⁴Тут і далі слова «парафія» та «парафіяльний» позначають також і інші форми церковних громад: душпастирства, душпастирські та місійні станиці тощо.

II. ВИЗНАЧЕННЯ І ФАКТИ

1. Гідність людської особи

- Кожна людська особа має гідність і невід’ємну вартість, які походять безпосередньо від створення людини Богом на Його образ і подобу.
- Церква відстоює концепцію «інтегрального людського розвитку»: добробуту людської особи в усіх аспектах – економічному, політичному, соціальному, екологічному та духовному.
- **«Компендіум соціальної доктрини Церкви», 132:** *«Справедливе суспільство можливе лише тоді, коли воно будується на повазі до трансцендентної гідності людської особи. Людина – кінцева мета суспільства, і воно мусить підпорядковуватись їй: “Отож суспільний порядок і його прогрес постійно повинні слугувати благу осіб, адже устрій земних речей мусить підкорятися устрою осіб, а не навпаки”⁵. Повага до людської гідності невіддільна від дотримання наступного принципу: необхідно, “щоб кожен ставився до свого ближнього, без винятку, як до свого “другого я”, зважаючи, насамперед, на його життя і засоби необхідні для гідного існування”⁶. В основі кожної політичної, економічної, соціальної, наукової і культурної програми має бути усвідомлення примату людської особи над суспільством”⁷.*
- Обов’язком членів Церкви є відстоювати гідність кожної людської особи та захищати її від заподіяння шкоди.

2. Вразливі особи

A. Діти та підлітки

- Всі неповнолітні особи (до 18 років) автоматично є вразливими.

B. Дорослі з недугою чи інвалідністю

- Особи від 18 років, які потребують опіки через розумову чи іншу інвалідність, літній вік або захворювання, і які можуть бути нездатні опікуватися собою, провадити власні справи або захищати себе від насильства чи експлуатації.

C. Інші дорослі в позиції залежності (духовної, матеріальної, адміністративної)

- Визначення вразливої особи може змінюватися залежно від контексту та ситуації. Доросла, здорова та дієздатна особа може бути вразливою, коли

⁵ Другий Ватиканський Собор, паст. конст. Gaudium et spes, 26: AAS 58 (1966), 1046-1047.

⁶ Другий Ватиканський Собор, паст. конст. Gaudium et spes, 26: AAS 58 (1966), 1047.

⁷ Пор. ККЦ, 2235.

вона перебуває в позиції духовної, матеріальної чи адміністративної залежності від іншої особи:

- священик або диякон – щодо єпископа єпархії (сотрудник чи диякон – також щодо пароха чи адміністратора громади);
  - семінаристи – щодо ректора чи форматорів семінарії тощо;
  - богопосвячені особи – щодо настоятелів своєї спільноти;
  - всі вірні – щодо свого сповідника чи духівника тощо.
- Ступінь вразливості особи А від особи Б залежить від багатьох критеріїв і оцінити його часто буває непросто. Як правило, відповідь на наступні запитання може допомогти в оцінці вразливості особи:
    - Чи особа Б може одноосібно приймати та виконувати важливі рішення щодо особи А, її духовного, матеріального та адміністративного стану?
    - Чи особа А має ефективні важелі впливу – канонічного, юридичного, морального тощо – для захисту від можливої сваволі з боку особи Б?
  - Не всі правила, описані в цій стратегії, стосуються здорових і дієздатних дорослих, які перебувають у позиції вразливості щодо певної особи (певних осіб). Якщо Ви маєте підстави вважати, що здорова та дієздатна доросла особа є жертвою насильства, обов'язково порадьтеся з єпархіальним референтом із захисту вразливих осіб.

3. Відповідальні особи

- Єпарх, апостольський адміністратор або той, хто його законно замінює.
- Всі священики та диякони, які постійно чи тимчасово служать у єпархії (зокрема у випадку заміни іншого священика).
- Всі семінаристи, які навчаються на території єпархії або здійснюють стажування у єпархіальних і парафіяльних структурах.
- Всі богопосвячені особи, які здійснюють служіння в єпархіальних чи парафіяльних структурах.
- Всі працівники єпархії, які мають трудову угоду з єпархіальними чи парафіяльними структурами.
- Всі особи, які мають канонічний декрет на сповнення певного служіння чи функції в єпархії чи на парафії.
- Всі члени парафіяльних рад (пастирських і економічних).
- Особи, які не мають трудової угоди чи канонічного декрету, але де-факто виконують значні функції в церковних спільнотах: волонтери, аніматори, катехити тощо.

4. Насильство

Насильство буває навмисне та ненавмисне. Іноді той, хто його чинить, керується бажанням помститися чи нашкодити, а іноді намагається виправдати надуживання нібито добрими намірами (прагнення «виховати» жертву, прищепити їй певну «дисципліну» чи «послух» тощо). Спільною рисою всіх видів насильства є те, що вони зневажають людську гідність і завдають (або потенційно можуть завдати) серйозної шкоди жертві. Часто як синонім терміну «насильство» вживається також «надуживання» (англ. abuse).

А. Фізичне

- Удари, ляпаси, штовхання, зв'язування.
- Невиправдане застосування ліків чи медичних маніпуляцій.

В. Статеве

- Зґвалтування чи спроба зґвалтування.
- Будь-які дії сексуального характеру, вчинені з неповнолітньою особою або з дорослою особою, яка не висловила на це свідомої непримушеної згоди (непристойні дотики чи слова, демонстрація порнографії тощо).

С. Емоційне та психологічне

- Погрози, залякування, цькування, приниження, образи, шантаж.
- Невиправданий примус, надмірний жорсткий контроль, невинуватене грубе порушення приватності.
- Ізоляція, навмисне уникання контакту, обмеження зв'язків жертви з зовнішнім світом.

Д. Фінансове та матеріальне

- Крадіжка, виманювання майна чи грошей.
- Тиск на особу щодо її заповіту, купівлі чи продажу майна або інших майнових і фінансових транзакцій.
- Невиплата чи затримка законної винагороди.

Е. Недбалість, позбавлення необхідного, ненадання допомоги

- Позбавлення чи ненадання їжі, пиття, тепла, одягу, необхідних медикаментів чи медичних маніпуляцій.
- Ненадання невідкладної допомоги в критичній ситуації.

Ф. Дискримінація

- На основі національності, раси, статі, віку, стану здоров'я тощо

Г. Хто може бути в ролях жертви та ката?

- Насильство трапляється в найрізноманітніших середовищах. Злочин надуживань чинять батьки, опікуни, родичі, друзі, вчителі та вихователі, начальники та колеги на роботі, спортивні тренери, лікарі, аніматори,

- духівники, настоятелі монаших спільнот, єпископи та священники.
- Часто насильство чинять близькі люди, які мають цілковиту довіру жертви та добре знають її батьків чи опікунів.
- У деяких культурах насильство не є табуєваним і толерується або не осуджується (наприклад, подекуди існує примусовий шлюб із 10-12-літніми дітьми).
- Те, що надуживання існують у всіх суспільних сферах, жодним чином не виправдовує ані самих надуживань, ані можливої бездіяльності церковної влади у цих питаннях.

Ілюстрація: Деякі факти про статеві надуживання

- До віку 18 років одна дитина з 10-ти зазнає статевого насильства.
- Офіційна статистика ЄС: 1 дитина з 10-ти зазнає статевого насильства.
- Серед дітей, які зазнали статевого насильства, 20% мали менше як 8 років.
- Тільки 4-8% дитячих розповідей про статеві надуживання є вигадками.
- Серед дівчат у Сполучених Штатах пропорція жертв статевих надуживань – 1 із 5-ти; серед хлопчиків – 1 із 20-ти.
- 3/4 підлітків, які зазнали статевого насильства, були жертвою добре знайомої особи.
- Протягом одного року 16% американської молоді від 14 до 17 років зазнає статевого насильства.
- 20% дорослих жінок і 5-10% дорослих чоловіків мають спогади про статеве насильство в дитячому віці.
- Діти є найвразливішими до статевого насильства у віці від 7 до 13 років.

5. Ролі та обов'язки щодо захисту вразливих осіб

А. Єпархіальний єпископ чи апостольський адміністратор

- Має загальну душпастирську відповідальність за єпархію та всіх її вірних.
- Делегує впровадження стратегії захисту вразливих осіб єпархіальному референту, який діє від імені єпископа.
- Консультується з єпархіальним референтом із захисту вразливих осіб, радою з захисту вразливих осіб та іншими єпархіальними структурами, зокрема коли особа, що сповнює певне служіння в юрисдикції єпархії, звинувачується в надуживаннях.
- Роль єпископа є особливо важливою в доборі клиру та семінаристів для служіння в єпархії.
- Перелічені обов'язки стосуються також протосинкела, коли він законно замінює єпархіального єпископа чи апостольського адміністратора.
- Контакти:
  - E-mail: eveque@ugcc.fr (єпископ і його секретаріат)
  - Телефон: +33 1 43 28 42 39 (єпархіальна канцелярія)

В. Єпархіальна рада з захисту вразливих осіб

- Рада має консультативні та дорадчі функції у сфері захисту вразливих осіб (розробці та впровадженні відповідної політики, вивченні критичних ситуацій тощо).
- Членів ради призначає єпископ, порадившись із колегією єпархіальних радників.

С. Єпархіальний референт із захисту вразливих осіб

- Призначається єпархіальним єпископом після консультації з радою з захисту вразливих осіб.
- Розробляє та розповсюджує в єпархії стратегію захисту вразливих осіб; мінімум що три роки переглядає її на предмет необхідних оновлень.
- Розвиває свідомість членів єпархії щодо насильства та його профілактики.
- Координує відповідні програми формації для членів єпархії.
- Стежить за національними та міжнародними новинами в сфері захисту вразливих осіб, ідентифікує та запозичує добрі практики.
- Звітує перед єпископом про ситуацію в цій сфері.
- Контакти:
  - E-mail: protection@ugcc.fr
  - Телефон: +33 1 43 28 42 39 (єпархіальна канцелярія)

Д. Настоятель церковної спільноти (парох, адміністратор, капелан, настоятель чи настоятелька монастиря)

- Настоятель грає важливу роль у творенні безпечного середовища в церковній спільноті.
- Він забезпечує виконання даної стратегії і відповідає за профілактику насильства на парафії, в громаді, в школі, молодіжній групі чи іншій спільноті.
- Зокрема, його роль є ключовою у відборі кандидатів на служіння катехита, волонтера, аніматора тощо.
- Всі настоятелі зобов'язані брати участь у відповідних формаціях, організованих єпархією.
- Контакти: <https://ugcc.fr/locations/>

Е. Інші відповідальні особи в єпархії (сотрудники, диякони, катехити, аніматори тощо)

- Сотрудники, диякони, вчителі, катехити, аніматори, волонтери та інші спільнотні лідери втілюють стратегію захисту вразливих осіб під проводом настоятеля спільноти. Вони відповідають за безпосереднє поширення інформації про захист вразливих осіб у своїх групах (школі, класі, молодіжній групі, вівтарній чи марійській дружині, під час табору чи прощі тощо).
- Всі відповідальні особи – навіть ті, чиє служіння в єпархії є тимчасовим – зобов'язані знати дану стратегію та дотримуватися правил захисту

вразливих осіб у своєму щоденному служінні. Відповідальні особи беруть участь у відповідних формаціях, організованих єпархією.

F. Компетентні державні органи

- У країнах присутності єпархії компетентними державними органами, відповідальними за розслідування надуживань, є поліція та соціальні служби, що опікуються вразливими особами.
- Члени єпархії мають обов'язок співпрацювати з компетентними державними органами у порядку, передбаченому чинним законодавством кожної країни.

III. ПРОФІЛАКТИКА НАСИЛЬСТВА

1. Як створити атмосферу безпеки в церковному середовищі?

А. Єрархічні стосунки в Церкві: панування чи служіння?

- «Ісус же, закликавши їх, сказав: «Ви знаєте, що князі народів панують над ними, а вельможі гнітять їх. **Не так має бути між вами.** Але як хтось хотів би у вас бути великий, нехай буде вам слуга. І хто б хотів у вас бути перший, нехай стане вам за раба. Так само Син Чоловічий прийшов не для того, щоб йому служили, але – послужити й дати життя своє на викуп за багатьох.»⁸
- Ризик насильства є особливо сильним там, де влада сприймається як джерело панування, домінування, самоствердження:
  - «Я так сказав, отже, так буде.»
  - «Я тобі не зобов'язаний нічого пояснювати.»
  - «Мое діло – приймати рішення, а ваше – слухати й виконувати.»**Більшість надуживань закорінені в хибному, збоченому ставленні до влади, особливо якщо незріла особа намагається компенсувати владними прерогативами свій комплекс меншовартості.**
- Небезпечним явищем у церковному середовищі є клерикалізм:
  - плекання гіпертрофованої ідентичності клиру, якій бракує автентичної солідарності з народом Божим;
  - прагнення утримувати владу та впливати на інших;
  - відчуття звільнення від критики з боку тих, хто не є частиною клерикальної корпорації;
  - інстинкт захисту власної репутації за всяку ціну;
  - сприйняття клиру як єдиних апостолів, знецінення ролі мирян у богослужіннях та пасторальних питаннях⁹ (зокрема – знецінення ролі жінок у церковному житті).Клерикалізм є одним із штучних поділів, якими Диявол спокушає членів Церкви, намагаючись відвернути їхню увагу від Христової Пасхи.
- Здорову корпоративну культуру в єпархії характеризують:
  - активне взаємне служіння клиру та мирян;
  - створення нагод для спілкування та взаємного пізнання, боротьба з ізольованістю та самотністю;
  - колегіальність у прийнятті та виконанні важливих рішень;

⁸ Маття 20,25-28.

⁹ На основі <https://www.vaticannews.va/ru/church/news/2019-05/chto-takoe-klerikalizm-i-kak-ego-pobedit.html>.

- регулярне звітування відповідальних осіб;
- відсутність табу на обговорення проблемних питань, культура висловлення та слухання;
- доступність і доброзичливість єрархії;
- акцент на постійній духовній та інтелектуальній формації клиру та мирян.

Християнин, який наділений владними повноваженнями, повинен наслідувати нашого Господа Ісуса Христа, який «не вважав за здобич свою рівність із Богом, а применшив себе самого, прийнявши вигляд слуги, ставши подібним до людини»¹⁰. Господь міг би силою примусити людей поклонятися йому та виконувати його заповіді. Замість цього Христос промовляв до людей словом, терпеливо навчав їх притчами, аби повернути їх та достукатись до їхніх сердець. Так само й ми, маючи владу, маємо керувати лагідно, через консультації та аргументоване переконання, а не через примус та авторитарність.

В. «Закриті» та «відкриті» церковні середовища

Ознаки закритих систем у Церкві	Ознаки відкритих систем у Церкві
<ul style="list-style-type: none"> • Жорстка єрархічна структура. • Цілковитий послух настоятелям, брак ініціативи знизу. • Формація з акцентом на роль інституції. • Легалістичний етичний кодекс. • Захист Церкви є пріоритетом. • Прагнення розв'язувати проблеми у якнайвужчому колі, плекання секретності. 	<ul style="list-style-type: none"> • Активна участь усіх членів. • Вплив, співпраця і співвідповідальність усіх членів. • Формація з акцентом на особистому розвитку. • Життєдайна християнська етика. • Захист жертв є пріоритетом. • Прозорість і співпраця (також і з нецерковними структурами).
 <p>©www.ClipProject.info</p>	

(подано на основі семінару о. д-ра Ганса Цольнера, ТІ)

С. Ключова роль інформації та формації

- Жодна сфера суспільного життя, де беруть участь вразливі особи, не може вважатися автоматично вільною від насильства. Якщо нам не відомо про

¹⁰ Филип'ян 2,6-7

насильство, це не означає, що його немає. Натомість свідомість про цю проблему є першим кроком до її профілактики та подолання.

- Щоб ефективно боротися проти надуживань у церковному середовищі, єпархія святого Володимира Великого зобов'язується надавати клиру та мирянам необхідну інформацію та організувати навчання на відповідні теми:
  - Що таке насильство та де воно може трапитися?
  - Як запобігати надуживанням?
  - Що робити, якщо ви стали жертвою чи свідком насильства, дізналися про звинувачення чи підозри?
- Інформація та формація знімають табу з теми насильства, називають речі властивими іменами, виховують свідомість про Богом дану гідність людської особи та потребу захисту цієї гідності.
- Наголошуємо на потребі формувати цілісні, зрілі людські особистості. Приклад щодо статевого надуживання: «Людська статевість – пластична та всюдисуща. Тому труднощі, пов'язані зі статевістю чи гендерною ідентичністю, можуть виражатися через інші риси характеру. І навпаки, проблеми, пов'язані з незрілістю, часто виражаються також і в статевих проблемах. Висновок: чим краще ми знаємо себе самих, тим краще ми переживаємо своє покликання – у тісному зв'язку з Ісусом.»¹¹
- Єпархія святого Володимира Великого заохочує виважене богословське осмислення людської психології, тілесності та статевої, церковної влади та єрархії. Ми вважаємо, що в цих площинах лежать важливі елементи відповіді на насильство в церковному середовищі.

D. Безпека як частина душпастирської та соціальної місії Церкви

- **Боротьба з насильством та творення безпечного середовища в Церкві є не штучним додатком до нашого душпастирства, а його невід'ємною частиною.**
  - «Коли нарешті це все скінчиться, щоб ми могли повернутися до нашого справжнього служіння?»
  - «Це і є наше справжнє служіння. Саме до цього Бог кличе нас сьогодні.»¹²
- Подаючи приклад щирого покаяння, ефективної боротьби з надуживаннями, лагідності, уваги до страждання людської особи, Церква сповнює свою євангелізаційну місію. У світі, сповненому агресії та

¹¹ Подано на основі семінару о. д-ра Ганса Цольнера, ПІ.

¹² Подано на основі семінару о. д-ра Ганса Цольнера, ПІ.

неповаги до людської гідності, будьмо євангельською закваскою, яка змінює якість цілого тіста¹³.

- Захист вразливих осіб є справою кожного члена Церкви (не тільки єрархії, клиру чи опікунів вразливих осіб).

2 Кадрова політика: безпечний відбір кандидатів

У нашій єпархії та в Церкві загалом служить багато шляхетних, самовідданих, талановитих людей – як священників, так і мирян. Вони є справжнім благословенням для Церкви та виконують величезну працю для добра наших вірних. Оскільки винагороди в церковному середовищі невисокі, а потреби великі, нам часом буває важко знайти достатньо відданих, чесних, компетентних людей для заповнення штату в єпархії та на парафіях. Коли така людина знаходиться, ми, як правило, підсвідомо довіряємо їй та не припускаємо, що вона може вчинити щось негідне – особливо щодо вразливих осіб.

На жаль, і в церковному середовищі трапляються особи з лихими помислами та вчинками. Такі особи, як правило, свідомі, що їхня поведінка є каригідною, і шукають такого середовища, де їхніми надуживаннями не будуть цікавитися. Якщо наша єпархія не буде впроваджувати певні правила та контролювати їхнє виконання, тоді є ризик, що наші діти, молодь та вразливі дорослі стануть легкою «здобиччю» для «хижаків».

Тому важливо мати політику щодо відбору кандидатів на служіння в єпархії, їхнього супроводу та формації.

А. Аплікаційне досьє кандидата на служіння

- Хто має подавати це досьє?
  - Священники
  - Диякони
  - Семінаристи
  - Богопосвячені особи
  - Миряни

які є кандидатами на служіння, оплачуване чи неоплачуване, постійне чи тимчасове, в будь-яких церковних структурах на території єпархії (парафіях, комісіях тощо).

Ми виходимо з принципу, що всі відповідальні особи в наших церковних структурах можуть потенційно бути в контакті з вразливими особами (навіть

---

¹³Пор. 1 Коринтян 5,6.

якщо систематично з ними не працюють), і що всі вони у певний спосіб є обличчям Церкви.

- Що повинне включати це досьє?
  - Особисті дані кандидата (повне ім'я та прізвище, дата народження, адреса, особистий підпис)
  - Копію офіційного посвідчення особи (паспорт тощо)
  - Перелік попередніх місць праці та волонтерства (церковних і нецерковних)
  - Перелік здобутих дипломів і сертифікатів
  - Імена, прізвища та контактна інформація двох осіб, які можуть надати рекомендації щодо кандидата
  - Довідку про несудимість (якщо кандидат мешкав або мешкає в Україні після досягнення віку 16 років) або аналогічний документ тієї країни, де він мешкає на момент обговорення переїзду до єпархії.
- Хто має отримати це досьє?
  - Особа, відповідальна за залучення кандидата до служіння на території єпархії (єпископ, настоятель громади тощо)
  - і
  - Єпархіальний референт із захисту вразливих осіб.

V. Рекомендації від двох осіб

- Хто має дістати дві рекомендації про кандидата на служіння в єпархії?
  - Особа, яка планує залучити кандидата на служіння (єпископ, настоятель громади тощо)
- Хто може надати рекомендацію?
  - Дві дорослі особи, які добре знають кандидата (наприклад, його керівники на теперішніх чи попередніх місцях праці)
  - Особи, які беруть участь у процесі залучення кандидата (пошук, інтерв'ю тощо), а також єпархіальний референт із захисту вразливих осіб не можуть надавати рекомендації
- Як просити рекомендацію?
  - Ви можете написати чи зателефонувати до особи, яка може надати рекомендацію
  - Рекомендація мусить бути письмова (в електронній чи паперовій формі)
  - Формуляр рекомендації для заповнення Вам надасть єпархіальний референт із захисту вразливих осіб.
- Хто має прочитати обидві рекомендації?

- Особа, відповідальна за залучення кандидата до служіння на території єпархії (єпископ, настоятель громади тощо) і
  - Єпархіальний референт із захисту вразливих осіб.
- Якщо рекомендація викликає будь-які, навіть найменші сумніви щодо здатності кандидата працювати з вразливими особами та власними підлеглими, тоді особа, що відповідає за залучення цього кандидата, або референт із захисту вразливих осіб повинні особисто зв'язатися з автором рекомендації, щоб розпитати детальніше.

С. Аналіз попереднього досвіду праці з вразливими особами

- Всі кандидати на служіння в єпархії повинні пройти особисту співбесіду з майбутнім керівником (єпископом, настоятелем громади тощо)
- Під час співбесіди необхідно окремо поговорити про досвід кандидата у праці з вразливими особами та власними підлеглими та перевірити, наскільки кандидат усвідомлює необхідність захисту цих осіб від надуживань.
- Якщо під час співбесіди виникає будь-який сумнів щодо здатності кандидата працювати з дітьми, підлітками, вразливими дорослими (зокрема власними підлеглими), то слід глибше проговорити це питання з кандидатом, аж доки інтерв'юер не дістане інформації, достатньої для прийняття рішення.

Д. Після початку служіння

- Кожна нова відповідальна особа, що розпочинає служіння в єпархії (на постійній основі чи тимчасово, для виконання конкретного завдання), мусить дістати цю стратегію та примірник «Правил поведінки для дорослих» (додаток 1) і письмово пообіцяти виконувати ці правила.
- Уважно прочитайте «Стратегію захисту вразливих осіб у церковному середовищі» та звертайтеся до неї щоразу, коли виникає потреба.
- Не соромтеся звертатися до єпархіального референта щодо захисту вразливих осіб у церковному середовищі, якщо у Вас виникають запитання чи сумніви.
- Всі священники, диякони, семінаристи, богопосвячені особи та працівники, присутні в єпархії на постійній основі, повинні брати участь у формаціях, організованих чи рекомендованих єпархією.

3. Формація та інформація

А. Для відповідальних осіб

- Досвід Церкви свідчить, що активні формаційні заходи значно підсилюють захист вразливих осіб від насильства в церковному середовищі, поліпшують корпоративну культуру, сприяють розвитку автентично християнських відносин у церковних спільнотах.
- Єпархія зобов'язується регулярно організовувати формаційні сесії для відповідальних осіб, які служать на її території:
  - священників
  - дияконів
  - семінаристів
  - богопосвячених осіб
  - працівників-мирян
  - волонтерів-мирян (учителів, катехитів, аніматорів тощо)
- Основні знання та навички, якими мають володіти відповідальні особи в єпархії:
  - знати головні принципи та цінності, якими має керуватися служіння дітям, підліткам і вразливим дорослим у Церкві;
  - розуміти власну роль та ролі інших відповідальних осіб у захисті вразливих осіб; вміти співпрацювати в цій сфері;
  - вміти застосовувати інструкції щодо праці з дітьми, підлітками та вразливими дорослими;
  - вміти працювати з інформацією щодо актуальних чи потенційних, минулих чи теперішніх надуживань (вислухати – зафіксувати – повідомити) і дотримуватись правил конфіденційності;
  - вміти розпізнавати базові ознаки надуживань у церковному середовищі;
  - знати правила залучення нових осіб до служіння в єпархії;
  - знати розклад майбутніх формацій щодо захисту вразливих осіб.
- Всі особи, що служать дітям і молоді, перед початком завдання дістають примірник «Правил поведінки для дорослих» (додаток 1).
- **Формації, організовані єпархією, не є вичерпними та не замінюють собою формацій, організованих церковною та державною владою країн розташування нашої єпархії. Референт із захисту вразливих осіб та священники й мирянські лідери кожної з п'яти країн спільно відповідальні за знання та дотримання місцевих правил. Вони повинні відстежувати нагоди для формації в кожній країні та брати участь у відповідних формаційних заходах. Витрати на формацію покривають з бюджету єпархії (або бюджету іншої єпархії або дієцезії, де служить особа).**

В. Для вразливих осіб, батьків та опікунів

- Для дітей і молоді, що навчаються в парафіяльних школах, у катехитичних гуртках, беруть участь у таборах, прощах, реколекціях чи інших церковних заходах:
  - «Правила поведінки для дітей та молоді» (додаток 2).
- Для всіх вразливих осіб, їхніх батьків та опікунів, а також для широкого загалу:
  - Інформаційна табличка для парафіяльних приміщень «Наша Церква – безпечне середовище для всіх» (додаток 3). Ця табличка має висіти на видноті в усіх публічних церковних приміщеннях (притворах храмів, парафіяльних залах і домах, реколекційних центрах тощо). Також її потрібно опублікувати на всіх церковних інтернет-сайтах і сторінках у соцмережах. Табличка розроблена українською мовою та мовами, що є офіційними у Франції, країнах Бенілюксу та Швейцарії.

IV. ІНСТРУКЦІЇ ЩОДО ПОВЕДІНКИ В КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЯХ

Якщо Ви сповнюєте служіння в єпархії святого Володимира Великого як священник, диякон, семінарист, богопосвячена особа, працівник, член парафіяльної ради чи єпархіальної комісії, катехит, аніматор, волонтер – тоді Ви зобов'язані знати ці принципи поведінки та дотримуватися їх.

1. Загальні принципи поведінки з вразливими особами

А. Що треба робити

- Завжди дійте згідно з християнськими цінностями, вченням Церкви та правилами, що описані в цій Стратегії.
- Поважайте невід'ємну гідність кожної особи, її право на приватність та особистий простір.
- У спілкуванні з дітьми, молоддю, вразливими дорослими та особами, що доручені Вашому проводу (духовному, професійному чи іншому), будьте привітними, заохочуйте здорове спілкування та спокійне ділення будь-якими проблемами.
- Ставтеся до всіх з однаковою повагою – уникайте фаворитизму та привілеїв. Не піддавайтеся на спроби привернути особливе, привілейоване ставлення з Вашого боку (зокрема через емоційні прояви).
- Фізичний контакт (дотик, обійми, поцілунок тощо) має бути адаптований до віку та статі особи. Цей контакт має відповідати на потреби іншої людини, а не на Ваші потреби.
- Якщо Ви стикаєтеся з неприйнятною поведінкою, не робіть вигляду, що все добре. Зробіть зауваження особі, яка порушує правила (агресивна поведінка, гучний крик, висміювання інших, дискримінація тощо).
- Правила дисципліни мають бути допомогою, щоб навчитися контролювати себе, а не покаранням.
- Коли обговорюєте делікатні теми (статевість, психологічні чи духовні проблеми тощо), дотримуйтесь належної фізичної та психологічної дистанції зі співрозмовником.

В. Чого не треба робити

- Уникайте будь-яких розмов чи дій, які можна витлумачити як сексуальні, агресивні чи образливі для іншої особи.
- Уникайте ситуацій, які можуть викликати підозру чи неоднозначно інтерпретуватися (перебування сам-на-сам у закритому приміщенні, занадто часті чи інтенсивні обійми або поцілунки, невиправдане перебування в спальні, туалеті чи душовій кімнаті тощо). Не покладайтесь тільки на Вашу добру репутацію!
- У спілкуванні із дітьми та молоддю не порушуйте тем і не вживайте слів, яких Ви вживали би в присутності їхніх батьків чи інших дорослих (це стосується особистих розмов, телефонних дзвінків, листів, імейлів, інтернет-зв'язку тощо).
- Не беріть дітей, молодь чи вразливих дорослих у подорожі, що передбачають ночівлю поза домом, якщо не маєте відповідних дозволів або якщо Ви єдиний опікун у цій ситуації.
- Не публікуйте фотографії чи відео неповнолітніх осіб з їхніми особистими даними (ім'я, прізвище тощо).
- Не ризикуйте та не випробовуйте ситуацію, якщо є безпечніший і обережніший варіант поведінки.
- Якщо Ви є духівником чи опікуном літньої або хворої особи, то Ви не маєте права діставати будь-яке майно чи кошти згідно з її заповітом (проте вона може згадати в заповіті парафію чи єпархію, до якої Ви належите).
- Не приймайте особистих матеріальних чи фінансових подарунків вартістю понад 50 євро від неповнолітніх, осіб із розумовою неповносправністю або осіб, які через літній вік не є цілковито дієздатними. Якщо така особа бажає зробити матеріальний чи фінансовий внесок на користь Церкви, зверніться до її батьків чи опікунів, а також до єпархіального референта з захисту вразливих осіб.
- Пам'ятайте, що будь-яка угода, укладена через надуживання слабкості іншої особи, є юридично недійсною. Здобування вигоди через маніпуляцію особою, яка не може чинити опору через фізичну чи психічну слабкість, вік, вагітність тощо – це кримінальний злочин, який карається ув'язненням і грошовим штрафом.
- Не шукайте власної користі в спілкуванні з іншими людьми – фізичної, сексуальної, емоційної чи матеріальної.

С. Правила фізичного контакту з дітьми, підлітками та вразливими дорослими

- Тут ідеться про обійми, поцілунки, тримання за руку, одягання чи роздягання, годування, допомогу в пересуванні тощо.
- **Пам'ятайте: дотик повинен відповідати на потреби дитини, підлітка чи вразливого дорослого, а не на ваші потреби.**
- Фізичний контакт із вразливими особами не є цілковито заборонений. Проте він мусить:
  - Відповідати на конкретні потреби вразливої особи.
  - Бути обмеженим у часі.
  - Бути адаптованим до віку, статі, стану здоров'я та культурних особливостей вразливої особи.
- Не вступайте у фізичний контакт без належної причини.
- Переважно дотику потребують маленькі діти або ж особи з недугою чи інвалідністю.
- У жодному разі не практикуйте фізичні покарання.
- Фізичний контакт повинен відбуватися в публічному місці (крім випадків, коли це недоречно – наприклад, якщо дитина терміново потребує туалету, а покликати батьків немає часу). Забороняються приховані дотики (сам-на-сам у закритому приміщенні, під прикриттям одягу чи меблів тощо).
- Діти мають право вирішувати, з ким мати фізичний контакт, який саме і як довго (крім випадків, коли дитина потребує невідкладної медичної допомоги). Якщо Вам здається, що дитина саме зараз потребує фізичного дотику – перепитайте в неї, попросіть дозволу та спостерігайте за її реакцією під час контакту.
- Навіть найліпші наміри можна неправильно витлумачити (зокрема у розповіді дитини чи дорослої особи з розумовою неповносправністю). Особливо обережно слід поводитися з особами, що мають попередній досвід фізичних чи статевих надуживань.
- Ніколи не доторкайтеся до вразливих осіб у спосіб, який можна витлумачити як непристойний або який може (навіть потенційно) викликати сексуальну стимуляцію.
- Ніколи не лоскочіть вразливих осіб, не вступайте у жартівливу «боротьбу», не дозволяйте вилазити на себе й не вилазьте на них.

- Якщо дитина чи вразливий дорослий потребує з Вашого боку частого фізичного дотику – наприклад, для одягання чи медичних маніпуляцій – обов'язково домовтеся про це з батьками чи опікунами, інакше часті контакти можуть стати приводом для підозри.
- Якщо Ви бачите підозрілий чи невідповідний фізичний контакт, в якому бере участь вразлива особа:
  - Не мовчіть; зробіть зауваження.
  - Якщо зробити зауваження неможливо чи недоречно – негайно попередьте відповідальну особу (організатора події, настоятеля парафії тощо).
  - Фіксуйте всі випадки фізичного контакту, який викликає підозри або може бути неправильно витлумачений (включно з випадками, коли Ви самі ненавмисно стаєте учасником такої ситуації).
  - Допомагайте своїм колегам усвідомити, який дотик і в якій ситуації є допустимим, а який – недопустимим.
- Іноді дитина чи вразливий дорослий сам ініціює непристойний чи невідповідний фізичний контакт. Припиніть такий контакт у лагідний, але чіткий спосіб. Повідомте про цей випадок Вашому керівнику.

2 Типові ситуації за участі вразливих осіб в церковному середовищі

A. Запланована подія на церковній території

- Урок, гурток, майстер-клас, гра, молитовна зустріч, концерт, спортивний турнір тощо
- Підготовка до події
  - Призначити особу, відповідальну за подію.
  - Приміщення, де відбувається подія, має бути видиме ззовні (наприклад, через вікно, прозорі двері чи стіну) або сполучене з іншими приміщеннями, де є люди; двері не мають бути замкнені на ключ.
  - Здобути необхідні дозволи на використання приміщень протягом певного часу.
  - Перевірити, чи є необхідні страхівки.
  - Перевірити, чи організатори події пройшли процедуру безпечного відбору та відповідну формацію щодо захисту вразливих осіб.
  - Письмово зафіксувати час, місце та програму події, список присутніх осіб та їхні особливості (інвалідність тощо).
  - Домовитися з батьками чи опікунами про транспорт учасників до та з місця події.
- Згода батьків чи опікунів
  - Якщо батьки чи опікуни перебувають поблизу вразливих осіб (наприклад, на «дитячій Літургії»), тоді їхня письмова згода не потрібна.
  - Якщо подія відбувається без батьків чи опікунів, тоді для кожної неповнолітньої чи недієздатної особи потрібно дістати письмовий дозвіл і номер контактного телефона батьків чи опікунів.
- Здоров'я та безпека
  - Перевірити стан приміщення та справність обладнання.
  - Перевірити наявність аптечок та вогнегасників.
  - Пояснити учасникам правила поведінки під час події (уроку, гри, майстерні тощо), представити всіх дорослих (аніматорів тощо).
  - Під час події стежити, щоб сторонні особи не з'явилися в приміщенні (крім публічних богослужінь).
  - Не дозволяти нікому з вразливих осіб покидати подію з особою, яку організатори не знають.
- Якщо в події бере участь група неповнолітніх без батьків чи опікунів, дотримуйтеся таких мінімальних співвідношень дорослих і дітей:
  - мінімум 2 дорослих на групу
  - діти до 5 років – 1 дорослий на 3 дітей
  - діти від 5 до 8 років – 1 дорослий на 6 дітей

- діти від 8 до 11 років – 1 дорослий на 10-15 дітей
  - діти від 11 років – 1 дорослий на 15-20 дітей
  - дорослих має бути більше, якщо група цього потребує (діти на візках тощо).
- Якщо під час події планується поділ групи на менші підгрупи, тоді підгрупи повинні залишатися фізично близько одна від одної.
  - Молодь може допомагати в опіці над групою дітей, проте особа до 18 років не може грати роль керівника групи і не враховується в розрахунку співвідношень дорослі-діти.
  - Перед початком події подайте учасникам ключові правила поведінки: наприклад, не бігати, не кричати гучно і не вживати образливих слів. Наперед домовтеся з іншими відповідальними особами, щоб ці правила діяли в усіх підгрупах учасників.
  - Про кожну подію, організовану на церковній території, організатори мають залишити запис (хто був присутній, які види діяльності, перебіг події, чи виникали проблемні ситуації та які саме).

V. Запланована подія поза межами церковної території

- Проща, екскурсія, літній табір тощо
- Подія може бути одноденною (без ночівлі) або кількаденною (з ночівлею).
- Застосовуються всі правила, передбачені для категорії А (події на церковній території), і додаткові правила, подані нижче.
- Правила для водія автобуса чи мікроавтобуса:
  - Водій автобуса чи мікроавтобуса не може відповідати за нагляд за вразливими особами; цей нагляд мають здійснювати інші дорослі.
  - Водій може рушити з місця тільки тоді, коли всі пасажирів пристебнуть ремені безпеки. Якщо автобус не обладнаний ременями безпеки, тоді його не можна використовувати для довгих подорожей.
  - Якщо водій бачить або чує небезпечну поведінку з боку пасажирів, він мусить зупинитися в найближчому безпечному місці.
- Правила для приватних автомобілів:
  - Якщо приватна особа використовує свій автомобіль для перевезення вразливих осіб, то вона мусить подбати про їхню безпеку, а також про технічний стан автомобіля та всі необхідні документи (водійські права, техпаспорт, страхування тощо).
  - Не можна перевозити вразливих осіб, якщо вони не пристебнули ремінь безпеки.

- Уникайте ситуацій, коли вразлива особа залишається сам-на-сам із водієм автомобіля. Краще організувати колективний доїзд до домовленого місця, ніж індивідуальні переїзди до помешкання кожного.
- Якщо виникає ситуація, коли вразлива особа залишається сам-на-сам із водієм автомобіля, тоді вона має сидіти на задньому сидінні, а про сам випадок потрібно повідомити організатору події.

С. Незапланований чи спонтанний контакт із вразливими особами в церковному приміщенні

- Церковні приміщення – це храми, парафіяльні зали, дома для священників, монастирі, пасторальні та реколекційні центри тощо.
- Саме планування церковних приміщень має сприяти безпеці вразливих осіб (належне освітлення, наявність вікон, прозорі двері та стіни, ширина коридорів, обладнання сходів і пандусів тощо).
- Особа, відповідальна за приміщення, повинна знати, хто там мешкає постійно чи тимчасово (священик, який замінює відсутнього священика; семінарист на стажуванні тощо) та ознайомити всіх мешканців із «Правилами поведінки для дорослих» (додаток 1), навіть якщо мешканці не є відповідальними особами в єпархії чи членами єпархії.
- Треба чітко відмежовувати приватні приміщення (призначені для помешкання) від публічних приміщень (призначених для душпастирських, соціальних чи адміністративних функцій – офіси, зали для зустрічей тощо).
  - Приймати вразливих осіб для духовної розмови чи інших потреб можна тільки в публічних приміщеннях.
  - Приватні приміщення слід позначати відповідним чином (табличка на вході) та замикати, щоб вразливі особи туди не заходили.
- Слід уникати ситуацій, коли дорослий мешканець, працівник чи відвідувач церковних приміщень (парафіянин, волонтер, прибиральник, електрик тощо) опиняється сам-на-сам із вразливою особою. Якщо таке стається, то відповідальна особа повинна зафіксувати обставини цієї ситуації – незалежно від того, чи вона є свідком, чи учасником ситуації.
- Якщо церковні приміщення регулярно використовує нецерковна спільнота (громадська чи культурна організація, школа, гурток тощо) або церковна група, що не належить до єпархії (інша єпархія, конфесія чи релігія), тоді є два варіанти:

- або ця спільнота має власну стратегію захисту вразливих осіб – тоді вона має надати її адміністратору приміщення або іншій відповідальній особі єпархії;
- або ця спільнота не має власної стратегії захисту вразливих осіб – тоді вона має виконувати стратегію єпархії.

У будь-якому разі адміністратор приміщення повинен бути пильним і фіксувати будь-яку підозрілу інформацію про діяльність цієї спільноти. **Не можна надавати церковні приміщення для будь-яких незаконних, секретних або незрозумілих видів діяльності.**

Із будь-яким постійним користувачем церковного приміщення, що не належить до єпархії, потрібно укласти письмову угоду про користування приміщенням, де буде зокрема обумовлено правила безпеки. «Правила поведінки для дорослих» (додаток 1) мають бути додатком до угоди з користувачем.

D. Таїнство Сповіді

- Щоби Таїнство Сповіді було безпечним як для сповідника, так і для каянника, воно має відбуватися:
  - або в місці, де сторонні люди можуть бачити сповідь, але не чути (наприклад, у приміщенні з прозорою стіною)
  - або в традиційній сповідальниці, де між сповідником і каянником є суцільна перегородка.

E. Користування церковними комп'ютерами

- Якщо діти чи молодь користуються церковними комп'ютерами, то на кожному з них мусить стояти «батьківський контроль».
- Слід пояснювати дітям і молоді, що:
  - свої персональні дані (прізвище, адресу, телефон, електронні адреси, паролі, місце навчання тощо) не можна передавати незнайомим особам без схвалення батьками або керівником групи;
  - не можна посилати незнайомій особі свої фотографії або фотографії близьких людей;
  - вони повинні сказати батькам, друзям чи відповідальній особі, якщо стикаються з чимось страшним, незручним, некомфортним чи підозрілим в інтернеті;
  - не можна домовлятися про особисту зустріч із незнайомою особою.

3. Як діяти в критичній ситуації

Правила, подані в цьому розділі, застосовуються до всіх ситуацій, крім випадку, коли священник дізнається про насильство в рамках Таїнства Сповіді (відповідно до канонів 733-734 ККСЦ).

А. Звинувачення, припущення, підозри

- Якщо Ви підозрюєте чи припускаєте, що дитина, молода людина чи вразлива доросла особа стала або може стати жертвою насильства, то до них слід ставитися так само, як і до звинувачень.
- І про звинувачення, і про підозри чи припущення потрібно негайно повідомити:
  - єпархіального референта з питань захисту вразливих осіб;
  - єпархіального єпископа.
- Якщо існує серйозний і невідкладний ризик для вразливої особи, тоді потрібно терміново повідомити поліцію, а потім обов'язково поінформувати єпархіального референта з питань захисту вразливих осіб протягом 24 годин.
- Не передавайте інформацію про звинувачення, припущення чи підозри тій особі, яка звинувачується чи підозрюється.

В. Вислухати – Зафіксувати – Повідомити

- Якщо Ви маєте підстави вважати, що дитина, молода людина чи вразлива доросла особа зазнала насильства або може його зазнати, Ви обов'язково мусите діяти.
- Той, хто перший дістає інформацію про звинувачення чи підозри, має найбільший вплив на подальше розслідування та допомогу жертві надуживань.
- У жодному разі не попереджуйте про звинувачення та підозри тих осіб, яких звинувачують чи підозрюють (ризик, що докази будуть втрачені).
- Зберіть якнайповнішу інформацію про звинувачення чи підозри, проте не затягуйте збір інформації: якомога швидше поінформуйте компетентні державні органи, які провадитимуть остаточне розслідування.
- Під час збору інформації застосуйте правило «вислухати – зафіксувати – повідомити»

- **Вислухати:**

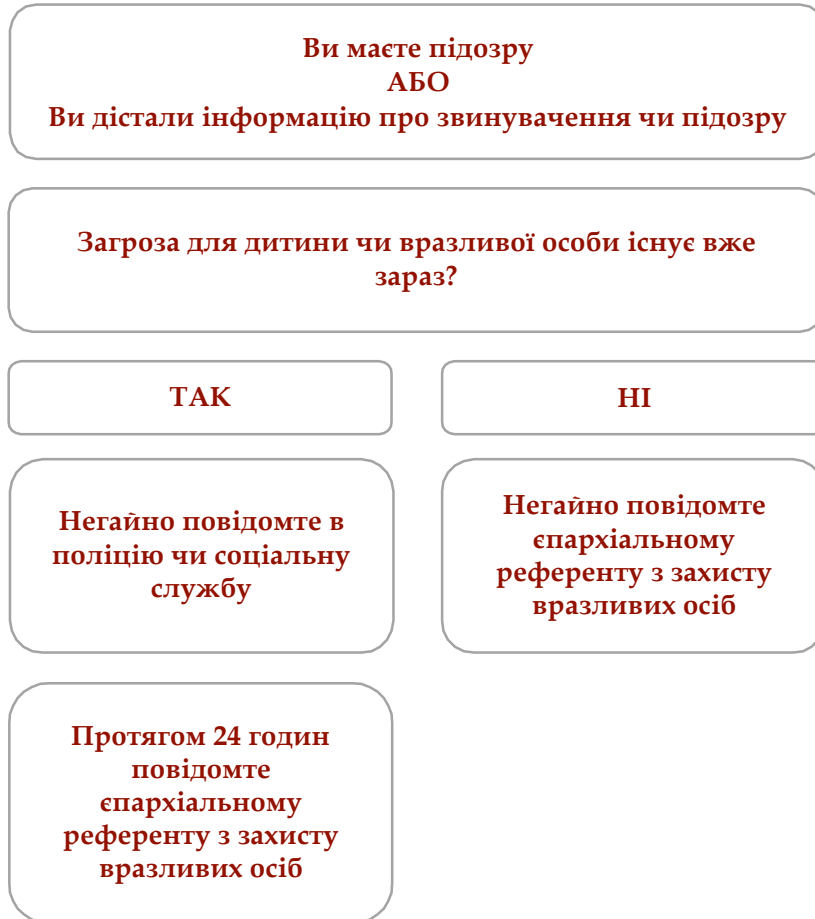
- Коли жертва чи свідок особисто надає Вам інформацію, уважно слухайте і серйозно сприймайте все сказане. Не судіть, не пояснюйте, не відмахуйтеся від інформації та не применшуйте її значення. Не висловлюйте суджень про осіб, про яких ідеться в розповіді.
- Пам'ятайте, що лексика Вашого співрозмовника залежить від його віку, рівня мови, освіти, виховання тощо. Не підказуйте співрозмовнику нових слів, а вживайте ті слова, які вживає він.
- Слухайте зі співчуттям, спокійно. Якщо інформація викликає у Вас шок, огиду чи хвилювання, не показуйте цих почуттів. Ваша реакція може засоромити людину, знеохотити її до подальшої розповіді або додатково погіршити її психологічний стан.
- Не обіцяйте стовідсоткової конфіденційності. Поясніть, що деяка інформація мусить бути передана відповідним особам, щоб жертва насильства могла дістати допомогу. Поясніть, як саме Ви будете використовувати зібрану інформацію.
- Не висловлюйте обіцянок щодо майбутнього.
- Поділіться зі співрозмовником своєю контактною інформацією та заохотьте його контактувати з Вами в майбутньому.
- Якщо Ви дістаєте інформацію від дорослої особи – заохотьте її повідомити про звинувачення чи підозри до поліції чи соціальної служби.

- **Зафіксувати:**

- Важливо робити нотатки під час розмови. Для цього Ви не зобов'язані просити дозволу в співрозмовника: поясніть йому, чому важливо зафіксувати цю інформацію.
- Якщо робити нотатки під час розмови неможливо, тоді запишіть зібрану інформацію після розмови (до кінця дня) та поставте дату й час.
- Зафіксуйте точні слова, які вживав Ваш співрозмовник. Запишіть його
- Всі Ваші записи (навіть необроблені) передайте епархіальному референту з питань захисту вразливих осіб протягом 24 годин.

- **Повідомити:**

Користуйтеся цією схемою:

С. Правила конфіденційності

Вся інформація, що стосується розслідування насильства щодо дітей, молоді чи вразливих дорослих, є конфіденційною і призначеною для обмеженого кола осіб.

- Якщо Ви дістаєте інформацію про звинувачення чи підозри щодо надживань, насамперед повідомте про це єпархіальному референту з захисту вразливих осіб або єпархіальному єпископу.
- Перш ніж передати інформацію будь-якій іншій особі, зважте:
  - чи ця особа дійсно потребує знати цю інформацію?
  - чи ця особа потребує знати всю інформацію?
  - чи ця особа потребує знати цю інформацію вже тепер?

- Перш ніж передавати інформацію, порадьтеся з єпархіальним референтом із захисту вразливих осіб або з єпархіальним єпископом.
- Письмово зафіксуйте, кому Ви передаєте інформацію та з якою метою. Поясніть це особі, яка надає Вам інформацію про надуживання.
- В анонімний спосіб може передати інформацію тільки особа, яка не має відповідальності в єпархії (парафіянин або член монашої спільноти) і за умови, що поліція чи соціальна служба згодні прийняти інформацію в анонімний спосіб. Пізніше, якщо на основі цієї інформації починається кримінальне провадження, анонімність уже не можна гарантувати.

Якщо особа, що надає інформацію, боїться за свою безпеку, то це потрібно письмово зафіксувати та врахувати під час контактів із поліцією чи соціальною службою.

Якщо інформацію надає особа, що має конкретну відповідальність у єпархії чи на парафії (див. визначення відповідальних осіб, пункт II.3), вона не може це робити на умовах анонімності.

V. ДОДАТКИ

Додаток 1. Правила поведінки для дорослих у церковному середовищі

Я, (ім'я та прізвище), приймаючи обов'язки (назва посади) на парафії (назва парафії),

зобов'язуюсь:

- завжди діяти згідно з правилами, що діють у парафії та в єпархії святого Володимира Великого в Парижі;
- ставитися до всіх дітей і підлітків з однаковою повагою та турботою,
- подавати дітям і підліткам приклад доброї поведінки та робити зауваження тим, хто погано поводиться (проявляє агресивність щодо інших осіб, надмірно шумить, створює небезпечні ситуації для себе та інших)
- поважати право дітей і підлітків на приватність і особистий простір.
- дотримуватись належної фізичної та психологічної дистанції під час обговорення делікатних тем із дітьми та молоддю;
- уникати ситуацій, які можуть підірвати довіру в колективі і дати підстави для пліток;
- у розмові з дітьми та підлітками не вживати слів, яких би не схвалили їхні батьки чи опікуни;
- не їздити в довгі подорожі з дітьми або молоддю без супроводу іншої авторизованої особи.
- в жодному разі не вдаватись до фізичного, емоційного чи статевого насильства проти жодної особи.

Дата

Підпис

Ці правила видаються всім катехитам, волонтерам та іншим особам, які працюють із дітьми та молоддю на парафіях єпархії святого Володимира Великого.

Додаток 2. Правила поведінки для дітей і молоді в церковному середовищі

Ім'я та прізвище дитини:

Назва парафії:

- Я буду поважати інших дітей і дорослих та дбати про них.
- Я не буду нікого лякати або бити.
- Я буду ввічливим з усіма – дорослими та дітьми.
- Я буду шанобливо ставитися до речей, що належать іншим людям і парафії.
- Я буду слухати та намагатися зрозуміти думку кожної людини.
- Я постараюся поводитися так, щоб усі члени спільноти могли повноцінно брати участь у її діяльності.
- Я буду поводитися тихо, коли про це попросить священник, вчитель, керівник групи.

Мета цих правил поведінки – зробити так, щоб усі діти у наших парафіяльних спільнотах могли розвиватися в радісній та безпечній атмосфері.

Дорогі батьки та опікуни, ласкаво просимо обговорити ці правила з Вашою дитиною та пояснити їй важливість доброї поведінки.

Примірник цих правил видається батькам та опікунам, чії діти беруть участь у парафіяльних чи єпархіальних заходах.

Додаток 3. Табличка для церковних приміщень

НАША ЦЕРКВА – БЕЗПЕЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ВСІХ

(Назва парафії) зобов'язується дотримуватися стратегії захисту вразливих осіб єпархії святого Володимира Великого в Парижі.

Всі діти, молодь, люди з інвалідністю та інші вразливі особи на нашій парафії мають право на захист від будь-яких форм надуживання та насильства, на турботу та безпечне середовище для їхнього повноцінного розвитку та духовного життя.

Церква вірить, що кожна особа створена на Божі образ і подобу, а тому має невід'ємну гідність і цінність.

Якщо в нашій парафії виникне ризик або підозра щодо фізичних, моральних, статевих чи інших надуживань щодо дітей, молоді, людей з інвалідністю або інших вразливих осіб – ми зобов'язуємося:

- ретельно вивчити доступну нам інформацію,
- зробити все для підтримки жертв надуживань і для відновлення справедливості,
- співпрацювати з компетентними державними органами в процесі розслідування надуживань.

VI. РЕСУРСИ ДЛЯ ПОСТІЙНОЇ ФОРМАЦІЇ

1. Ресурси Святого Престолу

A. Папська комісія щодо захисту неповнолітніх

- Сайт англійською, італійською та іспанською мовами:
<http://www.protectionofminors.va/content/tuteladeiminori/it.html>

B. Motu proprio «Ви – світло світу» («Vos estis lux mundi», 2019)

- Французькою мовою:
http://w2.vatican.va/content/francesco/fr/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html
- Англійською мовою:
http://w2.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html
- Італійською мовою:
http://w2.vatican.va/content/francesco/it/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html

C. «Ratio Fundamentalis» (2016)

202: «Особливу увагу необхідно приділяти темі захисту неповнолітніх та вразливих дорослих, пильно придивляючись до тих, хто є кандидатом у семінарію чи формаційний дім, або хто вже просить [дияконських чи єрейських] свячень, на предмет минулої участі в будь-якому злочині чи проблематичної поведінки в цій сфері.

Форматори мусять забезпечити особливий і належний супровід тих, хто має болючий досвід у цій сфері.

Спеціальні лекції, семінари чи предмети щодо захисту неповнолітніх мають бути включені в програми початкової та постійної формації. Адекватна інформація має надаватися в відповідний спосіб, також приділяючи увагу праці з можливими випадками експлуатації та насилля, як-от торгівля неповнолітніми, дитяча праця, статеві надуживання щодо неповнолітніх або вразливих дорослих.»

- Французькою мовою:
<http://www.clerus.va/content/dam/clerus/Ratio%20Fundamentalis/Le%20don%20de%20la%20vocation%20presbyterale.pdf>
- Англійською мовою:
<http://www.clerus.va/content/dam/clerus/Ratio%20Fundamentalis/The%20Gift%20of%20the%20Priestly%20Vocation.pdf>
- Італійською мовою:
<http://www.clerus.va/content/dam/clerus/Ratio%20Fundamentalis/Il%20Dono%20della%20vocazione%20presbiterale.pdf>

2 Ресурси УГКЦ

- А. «Основні положення щодо трактування випадків статевого зловживання відносно неповнолітніх з боку духовенства» (2019)

<https://synod.ugcc.ua/data/osnovni-polozhennya-shchodo-traktuvannya-vypadkiv-statevogo-zlovzhivannya-vidnosno-nepovnolitnih-z-boku-duhovenstva-511/>

- В. Послання Синоду Єпископів УГКЦ 2019 року щодо захисту від різних видів насильства дітей, неповнолітніх і вразливих осіб

<https://synod.ugcc.ua/data/poslannya-synodu-pyskopiv-ugkts-2019-roku-shchodo-zahystu-vid-riznyh-vydiv-nasylstva-ditey-nepovnolitnih-i-vrazlyvyh-osib-3806/>

ДЛЯ НОТАТОК

